

УДК 316.334.52

С. М. Малаш,
аспірант кафедри маркетингу та реклами,
Київський національний торговельно-економічний університет, м. Київ

АНАЛІЗ ВЗАЄМОДІЇ З ГРОМАДСЬКІСТЮ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ

S. Malash,
aspirant of the Dept. marketing and advertising of Kyiv National University of Trade and Economics, Kyiv

ANALYSIS OF PUBLIC INTERACTION WITH EXECUTIVE AUTHORITIES

У статті проведено аналіз взаємовідносин органів виконавчої влади з громадськістю на сучасному етапі розвитку України. Розглянуто ключові моменти до розуміння їх взаємодії. Також проведено дослідження особливостей функціонування механізмів взаємодії органів виконавчої влади з громадськістю та пошук шляхів оптимізації цього процесу. Визначено, що в контексті розвитку інформаційного суспільства механізми взаємодії органів виконавчої влади з громадськістю у системі державного управління дедалі більше отримують електронну форму свого вираження.

The article analyzes the interaction of executive authorities with the public at the current stage of Ukraine's development. The key points to understanding their interaction are considered. Also, a study was made of the features of the functioning of the mechanisms of interaction between executive authorities and the public and the search for ways to optimize this process. It is determined that, in the context of the development of the information society, the mechanisms of interaction between the executive authorities and the public in the public administration increasingly receive the electronic form of their expression.

*Ключові слова: аналіз, взаємодія, громадськість, органи виконавчої влади, суспільство.
Key words: analysis, collaboration, public, executive authorities, society.*

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Аналіз літератури доводить, що в контексті розвитку інформаційного суспільства механізми взаємодії органів виконавчої влади з громадськістю у системі державного управління України дедалі більше отримують електронну форму свого вираження. Новітні модернізаційні тенденції за лінією влада — інформація — громадськість змінюють саму сутність функціонування механізмів взаємодії суб'єктів виконавчої влади з громадськістю. Інформаційний обмін держави і громадськості стає більш зручним та ефективним. Сучасна система державного управління України функціонує в умовах високої складності, невизначеності і динамічності навколишнього соціально-економічного середовища. Крім того, потрібно відмітити ще одне суттєве завдання інформаційно-комунікативного забезпечення органів виконавчої влади (далі за текстом — ОВВ) України. У процесі реалізації завдань державної політики владні суб'єкти зіштовхуються з численними комунікативними (інформаційними) потребами. Налагодження конструктивної взаємодії між владою та громадою буде неможливим без засвоєння ОВВ повідомлення відповідної громади, навіть якщо активність реципієнта (громади) є низькою.

АНАЛІЗ ПОПЕРЕДНІХ ПУБЛІКАЦІЙ

Дослідження особливостей функціонування механізмів взаємодії ОВВ з громадськістю та пошук шляхів оптимізації даного процесу найбільш активно проводились

щодо вивчення інформаційно-комунікативного забезпечення ОВВ. Це, зокрема, прослідковується у роботах А. Атабекової, С. Бретшнайдера, І. Дзялошинського, Т. Ілюк, Н. Подболотової, М. Раскладкіної, В. Степанова, О. Філатової, А. Хмелевського, І. Шпекторенко та інших.

МЕТА ПУБЛІКАЦІЇ

Метою публікації є аналіз та представлення взаємовідносин органів виконавчої влади з громадськістю та існуючих підходів до розуміння їх взаємодії.

ВИКЛАД РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ

Механізми взаємодії з громадськістю є об'єктом дослідження у багатьох науках і прикладних напрямках. Різномановна природа механізмів взаємодії обумовила формування та застосування різних теоретико-методичних підходів, що покладено в основи вивчення процесу взаємодії у різних сферах суспільного життя.

Саме поняття механізмів взаємодії є категорією системного підходу, адже взаємини, зв'язки та взаємодії між структурними елементами системи та із зовнішнім середовищем формують механізми внутрішньої самоорганізації даної системи, до яких належать і механізми взаємодії між її окремими елементами. Специфіка державного управління, що обумовлює здійснення регулюючого інституціалізованого впливу держави на суспільство, визначає особливості функціонування механізмів взаємодії у системі державного управління. Дослідження механізмів

взаємодії ОБВ з громадськістю є доволі складним. Їх вивчення передбачає використання передусім системного підходу. Структурний аналіз механізмів взаємодії у державному управлінні дозволяє визначити зазначені особливості.

Системний підхід — один із спеціальних способів наукового дослідження, за яким досліджуваний об'єкт розчленовують на елементи, проте розглядають їх в єдності, тобто як систему. Сукупність елементів є субстратом системи, системоутворювальні відносини між елементами становлять структуру системи. Ефективність системного підходу залежить від характеру застосованих системних закономірностей, що встановлюють зв'язки між елементами системи. Системний підхід застосовується не лише до природних чи механістичних явищ, але й у дослідженні закономірностей людської діяльності, у тому числі управлінської.

Один із засновників системного підходу О. Богданов уважав, що будь-яку діяльність людини можна розглядати як певний матеріал організаційного досвіду й досліджувати з організаційної точки зору, що є важливим для науки управління. Науковець виступав представником організаційно-технологічного підходу до управління. О. Богданов одним із перших у світі ввів поняття системності. У самій системі одним з перших дослідник побачив два види закономірностей: а) формуючі, тобто закономірності розвитку, що призводять до переходу системи в іншу якість; б) регулюючі, тобто закономірності функціонування, що сприяють стабілізації нинішньої якості системи [1].

Принципами системного підходу є цілісність елементів, де внутрішні зв'язки між ними є сильнішими за зовнішні, ієрархічність, де об'єкт одночасно розглядається як самостійне ціле і як підсистема для вищих рівнів. Також серед принципів системного підходу розглядаються структуризація — функціонування системи, що обумовлене не стільки властивостями її окремих елементів, скільки їх певною впорядкованістю, розташуванням, а також множинність та фрагментарність — будь-який об'єкт пізнання може розглядатися з різних боків так, що кожний підхід до вивчення об'єкту визначає свої властивості об'єкту. Проте серед головних принципів системного підходу виступає функціональність — кожний елемент системи має своє призначення, а кожна дія спрямована на певну мету.

У структурно-функціональному методі, що використовується у нашому дослідженні поряд з системним, центральною дефініцією також виступає поняття функції та функціонування, що мають два прояви: 1) як призначення одного з елементів системи відносно іншого елементу або системі вцілому; 2) як така залежність у межах цієї системи, при якій зміни одного елементу системи виступають похідними від змін іншого елементу цієї ж системи. У цьому випадку застосовують поняття функціональних зв'язків відносно в ряду причинних та структурних зв'язків усередині системи, а також між системами, системою та зовнішнім середовищем.

При цьому будь-яка система є стійким комплексом інтервальних та взаємопов'язаних дій, а аналіз будь-якого процесу має проводитись, відповідно, як частина дослідження деякої системи з чіткими постійними межами [2, с. 911]. Саме тому дослідження механізмів взаємодії ОБВ з громадськістю проводилось нами у відповідності до принципів системного підходу та структурно-функціонального методу дослідження.

У наукових дослідженнях поняття "механізми" є неоднозначною категорією, що має різні визначення в залежності від сфери розгляду. Проте смисловий стрижень є спільним — організація відносин та взаємодій між струк-

турними елементами усередині системи та поза нею. Суб'єкт-об'єктні відносини у системі взаємодії ОБВ з громадськістю можуть виникати між конкретними ОБВ та органами місцевого самоврядування, інституціалізованими та неінституціалізованими групами зовнішньої громадськості, а також ЗМІ. Щодо механізму взаємодії із внутрішньою громадськістю, то його систему складають аналогічні елементи, де учасниками суб'єкт-об'єктних відносин з боку громадськості виступають також інституціалізовані та неінституціалізовані групи працівників відповідного ОБВ.

На виході з системи взаємодії ОБВ з громадськістю отримуємо процес розвитку взаємодії ОБВ з громадськістю у виді появи нових форм взаємодії, вирішення гострих соціально-економічних проблем регіону, активізації громадської участі, розвитку громадянського суспільства тощо, що є ціллю (завданнями) механізму взаємодії ОБВ з громадськістю. Таким чином, у межах системного та структурно-функціонального підходів можемо сформулювати визначення механізмів взаємодії ОБВ з громадськістю як системи відносин, які виникають між суб'єктами системи — ОБВ, НУО, ЗМІ, неінституціалізованими громадськими утвореннями в процесі досягнення цілей, що стоять перед суб'єктами системи. При цьому механізми взаємодії ОБВ з громадськістю включають у себе такі складові:

- цілі та мотиви суб'єктів та об'єктів інформаційного впливу;
- методи (засоби) налагодження та підтримки процесу взаємодії ОБВ з громадськістю;
- зв'язки, що виникають між суб'єктами та об'єктами впливу (канал взаємодії);
- ресурси (політичні, економічні, соціальні), при використанні яких забезпечується процес розвитку взаємодії ОБВ з громадськістю та поставлені учасниками процесу цілі реалізуються.

Також серед існуючих недоліків функціонування механізмів взаємодії органів виконавчої влади з громадськістю можемо відзначити недостатній та повільний темп залучення державних органів влади України до національного сегмента глобальної інформаційної мережі Інтернет, непередставленість окремих відомств та органів регіональної влади у мережі Інтернет, обмеженість заходів щодо впровадження принципів електронного управління. Крім цього, у системі державного управління України практично не реалізуються можливості інформаційно-комунікативних технологій у модернізації державно-управлінської діяльності.

Вважаємо, що наразі громадськість у державно-управлінських відносинах системи взаємодії виступає здебільшого об'єктом взаємодії, проте така ситуація поступово себе вичерпує, адже мережеві технології, як модернізаційний канал функціонування механізмів взаємодії ОБВ з громадськістю забезпечують переконливу двосторонність та дійсний потенціал для розбудови горизонтальної інтерактивної взаємодії між суб'єктами державного управління та громадськістю за принципом суб'єкт-суб'єктних відносин взаємодії. У системі державного управління функціонування механізмів взаємодії ОБВ з громадськістю, опосередковане мережею Інтернет, спрямовується на "інформаційне наповнення" віртуального простору відомостями про діяльність влади. Така обов'язкова риса електронного каналу взаємодії як діалогова інтерактивність, що забезпечує двосторонність взаємодії помітно не врахована. Хоча можливість добровільної реєстрації відвідувачів для забезпечення ведення статистики відвідувань та підтримки функції зворотнього зв'язку на офіційних веб-сайтах ОБВ присутня. Проте проведен-

ня веб-конференцій, веб-форумів, діалогів представників влади і громадськості в режимі онлайн поки що знаходиться на досить низькому рівні, що є суттєвим недоліком функціонування механізмів взаємодії ОБВ з громадськістю, адже електронна взаємодія, опосередкована мережею Інтернет, не може зводитись до викладу інформації про результати діяльності ОБВ.

Отже, для нинішньої ситуації показовими є недостатні та повільні темпи залучення державних органів влади України до національного сегмента глобальної інформаційної мережі Інтернет. Важливим напрямом має стати впровадження принципів електронного управління. Впровадження електронного управління в більшості органах місцевого самоврядування в Україні знаходиться на початковій стадії, яка передбачає одностороннє розміщення інформації на офіційній веб-сторінці міських рад. Більшість веб-сайтів органів місцевої влади за рівнем інтерактивності є інформативними, або, в найкращому випадку, передбачають односторонню інтерактивність, при якій інформація про діяльність відповідної урядової структури розміщується на сайті та існує можливість одержувати з сайту встановлені зразки документів. Про двосторонню інтерактивність та транзакційність мова поки не йде. Таким чином, справжнє надання послуг громадянам та бізнесу за допомогою веб-сайтів поки не відбувається [3, с. 318].

Дослідження механізмів взаємодії ОБВ з громадськістю у системі державного управління є неможливим без їх відповідної систематизації у межах структурного аналізу. Специфіка державного управління як особливого соціально-комунікативного інституту обумовлює і класифікаційні критерії, що використовуються дослідниками у якості розрізнення інформаційних потоків.

Таким чином, проведений структурний аналіз механізмів взаємодії у системі державного управління України дає нам можливість оцінити механізми взаємодії ОБВ з громадськістю наступним чином: механізми взаємодії у системі державного управління доречно класифікувати за ознаками їх спрямованості на зовнішні та внутрішні. Причому механізми взаємодії із внутрішньою громадськістю реалізуються по комунікативному напрямку, що здебільшого співпадають з організаційними зв'язками у системі державного управління. Аналіз субординаційних, реординаційних та координаційних спрямувань трансляції інформації дозволяє структурувати механізми взаємодії у системі державного управління та прослідкувати їх взаємовплив. У залежності від засобів, які обирає суб'єкт системи взаємодії ОБВ з громадськістю, ми можемо виділити наступні підмеханізми взаємодії ОБВ з громадськістю притаманні кожному з механізмів взаємодії ОБВ із внутрішньою та зовнішньою громадськістю: 1) інституційний підмеханізм; 2) економічний підмеханізм; 3) нормативно-правовий підмеханізм; 4) суспільно-політичний підмеханізм; 5) мотиваційний підмеханізм.

До інституційного підмеханізму ми відносимо засоби організації управлінських процесів та спеціальні процедури з боку ОБВ та засоби впливу з боку ЗМІ та громадськості, що забезпечують функціонування механізму взаємодії. До економічного підмеханізму ми відносимо засоби та процедури фінансового забезпечення функціонування механізмів взаємодії ОБВ з громадськістю, а також ресурси механізмів взаємодії. До нормативно-правового підмеханізму ми відносимо регулюючі засоби впливу на функціонування механізмів взаємодії ОБВ з громадськістю, що розкриваються у законодавчій базі. До суспільно-політичного підмеханізму ми відносимо засоби впливу учасників системи взаємодії (ОБВ, НУО, ЗМІ тощо) на суспільно-політичні процеси та засоби активізації участі представників громадськості в цих процесах. До мотиваційно-

го підмеханізму ми відносимо стимулюючі засоби та умови, що забезпечують мотивацію з боку ОБВ та громадськості до участі в системі взаємодії з метою задоволення потреб кожного учасника системи.

Таким чином, механізми взаємодії з громадськістю у системі державного управління не зводяться до суто інформування громадськості про діяльність ОДВ, але, крім цього, зосереджуються на забезпеченні зворотнього зв'язку в процесі реалізації такої взаємодії.

В. Водолазький зазначає, що найефективніший вплив на громадську думку в плані підвищення авторитету місцевої влади справляють такі форми PR, які здатні забезпечити збалансований двосторонній комунікаційний процес. Серед них певного значення набувають проведення дискусій та врахування громадської думки громадян під час розробки й прийняття бюджету, вивчення громадської думки та зважання на неї в процесі ухвалення муніципальними органами найважливіших організаційних рішень тощо [4, с. 10].

ВИСНОВКИ ТА НАПРЯМИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

У процесі реалізації завдань державної політики владні суб'єкти зіштовхуються з численними комунікативними (інформаційними) потребами. Налагодження конструктивної взаємодії між владою та громадою буде неможливим без засвоєння органами виконавчої влади повідомлення відповідної громади, навіть якщо активність реципієнта (громади) є низькою.

Література:

1. Богданов А.А. Тектология: Всеобщая организационная наука / А.А. Богданов. — М.: Финансы, 2003. — 416с.
2. Новейший философский словарь / Ред. А.А. Грицанова. — 3-е изд. — М.: Книжный Дом, 2003. — 1280 с. — (Мир энциклопедий).
3. Макарова І.О. До питання розробки та супроводу сайтів органів місцевої влади / І.О. Макарова // Стратегія регіонального розвитку: формування та механізми реалізації: матеріали підсумкової наук.-практ. конф. за міжнар. участю, 30 жовтня 2009 року. — Т. 2. — Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2009. — 396 с. — С. 317—319.
4. Водолазький В.А. Формування зв'язків із громадськістю в органах місцевого самоврядування: соціологічний аналіз моделей: автореф. дис... канд. соціол. наук: спец. 22.00.03 "Соціальні структури та соціальні відносини" / В.А. Водолазький. — К., 2003. — 16 с.

References:

1. Bohdanov, A.A. (2003), *Tektology: Vseobschaia orhanyzatsyonnaia nauka* [Tectology: General Organizational Science], Fynansy, Moscow, Russia.
2. Hrytsanova, A.A. (2003), *Novejshyj fylosofskij slovar'* [Newest philosophical dictionary], Knyzhnyj Dom, Moscow, Russia.
3. Makarova, I.O. (2009), "To the issue of development and support of sites of local authorities", *Stratehiia rehional'noho rozvytku: formuvannia ta mekhanizmy realizatsii* : materialy pidsumkovoї nauk.-prakt. konf. za mizhnar. uchastiu [Regional Development Strategy: Formation and Implementation Mechanisms: materials of the final scientific-practical conference on international participation], ORIDU NADU, Odesa, Ukraine, 30 Oct, vol. 2, pp. 317—319.
4. Vodolaz'kyj, V.A. (2003), "Formation of public relations in local self-government bodies: sociological analysis of models", Ph.D. Thesis, Sociology, Kyiv, Ukraine. *Стаття надійшла до редакції 15.09.2017 р.*